

УДК 658.011.4

ОПЕРАЦІЙНА СИСТЕМА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Захаров Володимир Андрійович, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків, Україна

Анотація — Запропонована схема впливу конкурентних сил (факторі конкурентного середовища) на операційну систему підприємства представлена та уточнено визначення конкурентного середовища операційної системи.

Ключові слова — конкурентне середовище, операційна система, промислове підприємство, фактори конкурентного середовища.

Управління розвитком операційних систем у теперішній час іде в напрямку розробки і використання максимально ефективних засобів для забезпечення гнучкості та адаптивності до постійних змін зовнішнього середовища. Власне зовнішнє оточення підказує поведінку стратегічного, тактичного і операційного менеджменту підприємства. Стратегія операційної системи формулюється як складова частина загального стратегічного плану корпорації. Тактика є засобом поточної організації управлінських функцій з метою забезпечення поетапної реалізації стратегії. Операційний менеджмент втілює реалізацію стратегічних і тактичних планів.

Підвищення конкурентоспроможності операційної системи підприємства в своїх працях розглядали Р.Б. Чейз, Р.Ф. Якобс, Н. Дж. Еквілайн, М. Мескон та інші.

Основна мета операційної системи полягає в досягненні вираженої компетентності і конкурентоспроможності на ринку.

Згідно класичної моделі конкурентне середовище формується під впливом таких конкурентних сил, як [3]:

суперництво між конкуруючими продавцями однієї галузі;

конкуренція з боку товарів, що виробляються фірмами інших галузей, і що є гідними замінниками (субститутами), а також конкурентоспроможні за ціною;

загроза входу в галузь нових конкурентів;

економічні можливості та торгівельні спроможності постачальників;

економічні можливості та купівельні спроможності покупців.

П'ять чинників конкуренції відбивають той факт, що конкуренція в галузі не зводиться лише до гри між підприємствами, які вже закріпилися на ринку. Покупці, постачальники, товари - замінники та претенденти на вхід до галузі — це «конкуренти» підприємства на певному ринку, що відіграють різну роль залежно від обставин [3].

У моделі М. Портера значення і сила впливу кожного з факторів конкуренції змінюються від ринку до ринку і визначають ціни, витрати, розміри капіталовкладень у виробництво, збут продукції і прибутковість бізнесу. Постачальники і покупці, намагаючись використати сприятливу для них ситуацію, знижують прибуток фірми. Конкуренція всередині галузі також знижує прибуток, тому що для підтримки конкурентних переваг доводиться збільшувати витрати (на рекламу, організацію збуту, наукових досліджень), або втрачати прибуток за рахунок зниження цін. Наявність товарів-замінників зменшує попит і обмежує ціну, яку підприємство може запросити за свій товар. З погляду вхідних бар'єрів, дія чинників, представлених у моделі, багато в чому визначається, з одного боку, наявністю реальних і потенційних конкурентів, з другого - перешкодами для входу на ринок.

Також аналіз наукових праць інших авторів [2] дозволив виділити наступні фактори конкурентного середовища:

на макрорівні: міжнародні, національні, політичні, правові, технологічні, економічні, соціокультурні, природно-географічні;

на мезорівні: конкурентоспроможність регіону, розвиненість інфраструктури, наявність ресурсів, державна підтримка та наявність спеціальних економічних зон;

на макрорівні: конкуренти, споживачі, постачальники, контакти аудиторії, місцеві органи управління.

Аналізуючи вплив конкурентних сил в конкурентному середовищі треба визначити, що модель Портера та інших авторів узагальнена і не враховує ряд факторів, які фактично впливають на ефективність операційної системи. Запропонована автором схема впливу конкурентних сил (факторів конкурентного середовища) на операційну систему підприємства представлена на рис. 1.

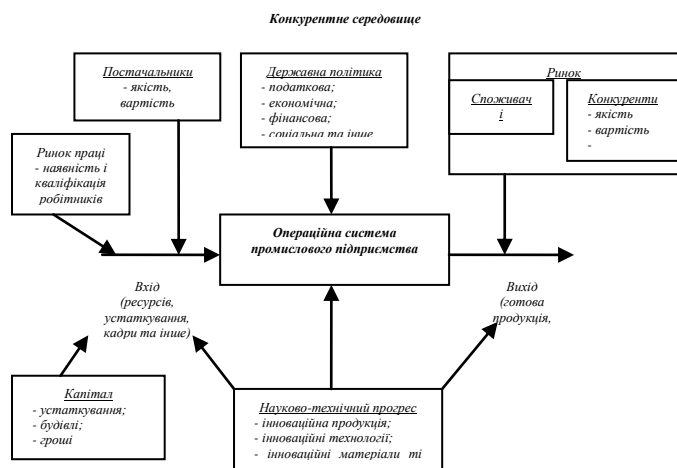

Рис. 1. Конкурентне середовище операційної системи.

Автор пропонує наступні фактори конкурентного середовища операційної системи:

1. Державна політика – вплив держави на конкурентоспроможність операційної системи підприємства може здійснюється через політику держави (податкову, фінансову, законодавчу, економічну, соціальну), також через форму власності

(підприємство може частково, або повністю знаходитися у державній власності).

2. Постачальники – впливають на вхід операційної системи підприємства, через якість і ціну сировини, матеріалів, енергоресурсів.

3. Ринок праці – впливає на вхід операційної системи підприємства через наявність на ринку в достатньої кількості необхідних працівників відповідної кваліфікації.

4. Капітал – впливає на вхід операційної системи через наявність у підприємства засобів праці (устаткування, будівель, фінансових ресурсів).

5. Ринок – впливає на вихід операційної системи:

через потреби споживачів – (яку продукцію, якої якості і за якою ціною вони можуть і хочуть придбати);

через продукцію конкурентів – (якість, ціна, собівартість, номенклатура)

6. Науково-технічний прогрес – впливає на всі елементи операційної системи, через новітні інноваційні технології; інноваційні матеріали, устаткування які можуть бути використані у виробництві; інноваційну свою продукцію, яка більш конкурентоспроможна.

Таким чином, окрім традиційних факторів конкурентного середовища для операційної системи характерні деякі нові (держава, ринок праці, НТП), які суттєво впливають на конкурентоспроможність підприємства.

Виходячи з цього автор пропонує наступне визначення:

Конкурентне середовище операційної системи – це об'єднання факторів зовнішнього середовища, які активно взаємодіють з операційною системою підприємства і під впливом яких формуються її вхід (матеріальна база, робочі кадри, технології виробництва, ресурси) та вихід (готова продукція, робота, послуги).

Конкурентне середовище операційної системи підприємства включає ряд факторів які в різних умовах впливають і взаємодіють з операційною системою по різному. Існує велика кількість факторів і шляхів

підвищення конкурентоспроможності підприємства з метою зменшення впливу конкурентного середовища на операційну систему підприємства.

Список використаної літератури

1. Іванова В.Й. Операційний менеджмент у системі управління організацією навчальної дисципліни «Операційний менеджмент»: навчальний посібник Ч.2 / В.Й. Іванова, О.М. Тімонін, К.В. Ларіна. – Харків : вид. ХНЕУ, 2011. – 160 с.

2. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия: научное издание / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко, Н. А. Дробитько и др. – Х.: Изд. ХНЭУ, 2004. – 256 с.

3. Чейз Ричард Б. Производственный и операционный менеджмент : Ричард Б. Чейз, Николас Дж. Эквилайн, Роберт Ф. Якобе; пер. с англ. - 8-е изд. - М.: Издательский дом "Вильямс", 2006. - 704 с.

4. Heizer J. Principles of operations management / J. Heizer, B. Render. – 4th edition. – New Jersey : Prentice Hall, 2001. – 716 p.

Автори

Захаров Володимир Андрійович, викладач кафедри економіки організації та планування діяльності підприємства ХНЕУ ім. С.Кузнеця (vzakharov1986@gmail.com)

Тези доповіді надійшли 09 січня 2016 року.

Опубліковано в авторській редакції.